

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 344. Num usura compensatoria licita, sive an & qualiter mutuans ultra sortem seu rem mutuo datam exigere & recipere quid possit, imprimis ratione lucri cessantis & damni emergentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

alibi, ita etiam in Germania & Imperio Romano esse id verè usurarium, illicitum, & graviter peccaminosum, si nullis ex præfatis tribus titulis interveniret, prout nullus intervenit, dum pecunia hujusmodi mutuò data aliàs sine negotiatione & lucro maneret in cista creditoris otiosa, teneri à plebisque DD. teste Eogels *h. t. n. 10.* contra Tanner, & Haunold. *ll. cit.* asserit idem Reiffenst. *n. 58.* cui, si opponas, ex hac doctrina sequi, innumeros in Germania & Imperio viros etiam præclaros, doctos, Deum timentes, tam ecclesiasticos quàm sæculares versari in continuo statu peccati mortalis, utpote qui sine allegatione & reflexione ullius lucri cessantis, imò nullo existente hujusmodi titulo, & per sufficientem hypothecam, pignus, fidejussionem plenè securati de sorte passim & liberè absque omni scrupulo quinque vel centum mutuò datorum exigunt & accipiunt, ad id, inquam, responderi posse inquit, quòd præterquam multi ex iis, præsertim doctores, justum titulum lucri cessantis, damni emergentis, periculi fortis habeant, habere possint intentionem emendi censum ex utraque parte redimibilem, hoc est, jus percipiendi annuatim quinque ex rebus alterius pro pretio centum florenorum, vel celebrandi tacitum vel expretum contractum Societatis, quàm ratione in effectu idem habent, ac si mutuò centum pro quinque annuè darent, ac denique, quòd plures ex rudioribus absque justo titulo laborem ignorantiam invincibilis, sintque in bona fide, ac ita non versentur in statu peccati mortalis, in quo ceteroquin versarentur juxta plerosque DD. si neque justum titulum, neque ignorantiam invincibilem, aut bonam fidem habeant; verùm num hac ratione difficultati satisfaciatur Reiffenst. lectori examinandum relinquo.

Quæst. 344. Num usura compensatoria sit licita, sive an & qualiter mutuans ultra sortem, seu rem mutuò datam exigere & recipere quid possit, imprimis ratione lucri cessantis, & damni emergentis?

I. Resp. Primò in genere: Usuram compensatoriam, sive lucri cessantis, sive damni emergentis, (quorum utrumque venit nomine *interesse*. Arg. *L. si commissa. ff. rem ratam haberi.* dum ibi dicitur: quod in tantum competit, quantum meò interfuit, id est, quantum mihi abest, quantumque lucrari potui) esse licitam, habet communiter fere recepta sententia contra Innocent. & paucos alios, cujus ratio patebit ex mox subjicientis. Hinc

2. Resp. Secundò: Imprimis ratione lucri cessantis licet ultra sortem reddendam exigere & accipere aliquid, dum quis vi, metu, dolo, vel etiam præcepto Superioris, v. g. Principis ob bonum publicum coactus, dando mutuò amittit occasionem lucrandi suà pecunià, quàm volebat & poterat vel censum, vel domum, aut agrum fructiferum emere, vel negotiatione licitè aliquid lucrari, & quidem etiam si illa privatio lucri refarcienda non fuerit in pactum deducta, quia mutuans in hoc casu injustè patitur damnum, ad quod refarciendum tenetur, qui illud intulit, nimirum mutuatarium, iniquè cogens ad mutuandum, non secus, ac si furando pecuniàm, quam mercator quis ad negotiandum paratam habebat, non tantum tenetur restituere pecuniàm ablatam, sed & lucrum, quo furando pecuniàm privavit mutuantem; & ita do-

cent Mol. *rr. 2. de just. d. 315. n. 1.* Less. *L. 2. de just. c. 20. num. 79.* Logo *de just. d. 25. f. 6.* quos citat & sequitur Pirh. *h. t. n. 36.* Pari modo licitum est ratione lucri cessantis, quanti id prudentis arbitrio aestimabitur exigere, dum mutuans ab initio sponte sine coactione cum mutuatario desuper pactus est, Logo *l. c. n. 87.* Less. *n. 80.* & *81.* Mol. *num. 11.* Azor. *L. 5. de usura. c. 5. in princ.* Navar. *in man. c. 17. n. 211.* Covar. *L. 3. var. c. 4. n. 5.* Pirh. *n. 38.* cum sententia pariter in praxi & usu recepta. Siquidem lucrum, quòd superadditur sorti ob lucrum cessans ratione pecuniæ mutuò datæ, exigitur in casu coactionis, non ratione injuriæ illatæ mutuanti ad mutuandum coacto, sed quia in & per se aestimabile est pretio, & compensativum lucri cessantis, quale quia est, sive mutuans, ob quòd datur, coactè sive sponte datum, sicut illud est licitum, ut dictum, ita & hoc ex mutuo sponte factò erit licitum. Neque his obstat, quòd mutuans debet dari gratis, adeòque, quando quis non tenetur mutuare, non poterit quidquam accipere pro mutuato; nam in hoc sensu mutuans debet gratis dari, quòd pro ipso mutuo secundum se spectato, nihil ultra sortem exigere possit, non autem, quòd pro spe lucri, quàm quis se privat in gratiam mutuatarii, nihil possit accipere. Less. *l. c. n. 82.* Pirh. *h. t. n. 38. in fine.*

3. Resp. Tertiò: Licitum quoque est, exigere quid supra sortem ratione interesse, damni emergentis mutuanti ob datum mutuò, ut cum communi tradunt D. Thom. *2. 2. q. 78. a. 2. ad 1.* Mol. *de just. rr. 2. d. 314. n. 7. & 8.* Pirh. *n. 32.* Reiffenst. *h. t. n. 67.* & alii passim; est enim & illud damnum pretio aestimabile, neque est æquitati consentaneum, ut quis ob beneficium mutui, quòd præstat alteri privando se ad tempus pecunià suà, reportet damnum, unde poterit se indemnem servare mutuans, ad refarciendum tale damnum, exigendo & accipiendo aliquid ultra sortem à beneficiario seu mutuatario, Azor. *p. 3. L. 5. de usura. c. 4. in pr.* Est autem hoc damnum duplex, intrinsecum, quòd quis patitur in ipsa re mutuò data, ut, si quis mutuet frumentum tempore veris, quando id plus valet, restituendum in autumno, quando minus valet: vel extrinsecum, seu aliunde ortum, dum quis v. g. pecuniàm paratam ad fulciendum suam domum, quæ ruinam patitur, dat alteri mutuam, unde postea ob pecuniæ, quàm restaurari debuerat, defectum corrui. Ad quòd utriusque generis damnum refarciendum exigere quid potest ultra sortem. Proceduntque hæc ipsa de refarciendo damno emergente, dum mutuans fuit ad mutuandum coactus, etiam si nihil de hoc conventum in contractu mutui. Logo *l. c. d. 25. f. 6. n. 74.* juxta *L. cum quidam. §. 1. ff. h. t.* Idem est, de potestate exigendi, & obligatione solvendi supra sortem, dum damnum ortum ex mora mutuatarii, dum is tempore præfixo non reddidit mutuum, dum poterat, idque etiam si id in pactum non fuerit deductum, aut etiam is tempore solutioni mutui præfixo de solvendo non fuerit à mutuantem interpellatus; cum ipsa dies interpellat pro homine, nempe creditore, ad solvendum. Less. *l. c. n. 69.* Pirh. *n. 33.* nisi tamen mutuatarium sine sua culpa pro eo tempore redditus fuerit impotens ad solvendum ob infortunium; quia v. g. incendio omnia illius perierint. Less. *n. 70.* quamvis autem mutuatarium ex contractu mutui tacitè obligatus sit ad refarciendum damnum, quòd obvenit mutuanti ex mutuatarii mora solvendi tempore debito, non tenebitur

tamen

tamen is illud refarcire, si obveniat ante tempus præfixum solutioni; quia is non fuit in mora, nisi hoc ipsum ab initio deductum in pactum. Mol. *cu. d. 314. n. 11. & 12.* Pith. *num. 34.* uti etiam præcindendo à damno emergente ratione moræ mutuarius ad nihil solvendum tenetur, dum neque damnum, neque periculum damni fuerit in pactum deductum. Less. *l. c. n. 77.* Pith. *n. 35.* De cætero, ut quid licitè exigatur, accipiatur, detur ratione tam lucri cessantis, quam damni emergentis, requiruntur sequentia; primò: ut mutuum revera sit causa lucri cessantis, & damni emergentis, ita ut, si mutuum non daretur, lucrum perciperetur, & damnum vitaretur. Unde, si quis adhuc haberet alias pecunias pro lucro acquirendo, aut damno avertendo sufficientes, & aliò non destinatas ex præfatis titulis ob mutuum datum, nihil potest accipere. Azor. *cit. c. 4. post princ.* Less. *l. c. n. 73.* Pith. *num. 34.* Reiffenst. *n. 69.* Secundò: ut ratione lucri cessantis, & damni emergentis, non plus exigat, quam quanti arbitrio viri boni & prudentis, spectantisque omnibus circumstantiis æstimaretur lucrum aut damnum, ne aliàs committatur injustitia, etsi non usura propriè dicta, unde cum pluris valeat & æstimetur, quod certum est & præsens, quam quod incertum & absens est, ratione lucri in re, vel certò futuri, plus quam ratione lucri in spe remota & incerta cessante exigì potest à mutuantem. Idem est de damno, quod certò imminet, vel probabiliter tantum timetur, compensando, plus vel minus exigì potest fortè superaddendum. Item attendendum ad expensas, quibus obtineri debuisset lucrum à mutuantem, ita ferè Pith. *h. r. n. 40.* cum quo etiam *n. 41.* circa hæc notandum, dupliciter lucrum cessans in pactum deduci posse, nimirum vel indeterminate, ut mutuarius tantum solvere teneatur, quantum postea deprehenditur, lucrum tantum futurum fuisse, si pecunia non fuisset mutuata, deductis tamen expensis; vel determinate, & non juxta futurum eventum, ut si promittatur à mutuatario aliquid certum pro spe lucri, quæ se mutuantem privat mutuans, sive postea deprehendatur, lucrum fuisse majus vel minus, vel etiam nullum; quia mutuans, dum mutuaret, vendidit spem illam, quæ ipsa erat pretio æstimabilis; ita Mol. *l. c. n. 8.* Less. *l. c. n. 97.* Tertio requiritur, ut interesse lucri cessantis non anticipatè, seu statim tempore accepti mutui solvatur à mutuatario mutuantem, sed postea, quando mutuum erit solvendum. Mol. *l. c. n. ult.* Azor. *l. c. c. 5. q. 3.* Less. *l. c. n. 99.* Lugo *cit. f. 6. n. 99.* Pith. *n. 42.* Reiffenst. *h. r. n. 701.* ex illa ratione, quòd, si Titius mutuet Cajo mille florenos, cum pacto, ut solvat sibi ratione interesse, seu ratione lucri cessantis aut damni emergentis centum, & illos centum mox detrahat numerando Cajo 900. committatur; quia ex centum illis florenis non potest illi lucrum cessare, vel damnum emergere, ac proinde ex hoc prætextu exigens interesse pro mille, manifestam committit injustitiam & usuram, saltem palliatam; cum perinde sit, ac mutuate 900. ut postea resituantur mille, quod apertè iniquum est, dum Titio hac ratione non ceter lucrum, nisi ex 900. Secus tamen est, dum Titius mutuat Cajo mille, & is vicissim statim ratione lucri cessantis, ut conventum, solvat, seu det rem aliquam infrugiferam, valentem tamen centum florenis, quia id licitum est, eò quòd, cum ex ea restatim tradita mutuantem nihil lucratur, lucrum ex mutuo cessans sit minus. Ita Pith.

Quest. 345. An ratione periculi, cui mutuum exponitur, liceat quid ultra sortem exigere?

R Esp. Primò: Mutuans propter periculum, cui verè substat res mutuata, v. g. dum res per mare, in quo communiter sunt pericula, & quod mutuans ex pacto in se suscepit, licitè ultra sortem aliquid exigere potest à mutuatario, ita ex communi tam Theologorum, quam Canonistarum. D. Thom. *opusc. 73. de usura. q. 35.* Sylv. *v. usura. q. 35.* Azor. *p. 3. l. 5. c. 6. q. 1.* Lugo *l. c. d. 25. n. 77.* Pith. *h. r. n. 44.* nam imprimis ipse actus mutui, utpote vi cuius mutuans nihil supra sortem exigit, cum dominium rei mutuata statim ac tradita, transeat in mutuatarium, qui ideo obligatus ad reddendam totam sortem, etiam si res mutuata pereat; perit enim illa domino suo, nihil usurarii aut illiciti in se continet; neque etiam alter contractus superadditus, nempe æssurationis, in quo mutuarius timens, ne in itinere periculo, v. g. oblesso à larronibus vel hostibus, pecunia, resve alia mutuo data interceptiatur, pacificetur cum mutuantem, ut se de ea æssuret, toto illo tempore, pro qua æssuratione vicissim promittit, se ipsi justum pretium ultra sortem solvatur, in se licitus est, cum periculum hoc rei jam aliena, quod in se suscipit mutuans, non minus sit pretio æstimabile, quam si tertius quis, cum quo mutuans non celebravit contractum mutui, æssurationem istiusmodi promississet.

2. Resp. Secundò: Etiam in casu, quo periculum mutui provenit ex parte mutuatarii, eò, quòd meritò timeatur, ne is fortè vergat ad inopiam, & postea deficiat facultas restituendi mutuum, vel quia is est fraudulenter, aut mala fidei, idòque probabile est, mutuum non sine magnis expensis & gravibus molestiis ab eo recipi posse, in eo, inquam, casu probabilius est, posse quoque ob hoc periculum sortis amittendæ exigì aliquid ultra sortem per pactum æssurationis sine usura, modò non exigatur tanquam conditio, sine qua mutuator non vult mutuate, sed mutuatarius sponte, etsi, ad invitationem mutuantis, tale pactum ineat. Mol. *de 7. & 7. r. 2. d. 318. n. 4.* Sylv. *l. c. 1. q. 35.* Less. *l. c. n. 111.* Pith. *h. r. n. 35.* & alii contra Nav. & Toler. præter alias probationes, quas refert, ad probandum tamen intentum non omnino efficaces, dicit Pith. *l. c.* efficacior videtur ratio data pro *Respons. ad quest. præcedentem*, nimirum quod res suas in gratiam alterius exponere periculo, sit quid pretio æstimabile, & nemo gratis teneatur tale periculum subire. Ad *C. verò naviganti. h. r.* quod dictis directè adverterari videtur, dum ibidem dicitur: *Naviganti vel eunti ad mundinas certam mutuans pecunia quantitatem pro eo, quod suscipit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem usurarius est censendus*: inter alias responsiones, quas à se relatas satis bene diluit Pith. *n. 47.* communiores & probabiliores videntur, quas ipse subjungit *num. 48.* eumque secutus Reiffenst. *h. r. num. 75.* nimirum, quod *cit. c.* Pontifex loquatur de mutuantem, qui per tale pactum æssurationis intendit mutuatarium cogere ad dandum supra sortem utendo illo prætextu, quòd id exigat ob susceptum in se periculum sortis, aliàs non mutuatarius, quod usurarium censendum, seu præsumendum in foro externo, seu publico Ecclesiæ (quæ de internis non judicat) declarat Pontifex præsumptione hac fundata in eo, quòd